

Hvad er skriftlig samfundsfag.....	2
Redegør	2
Angiv og argumenter	2
Opstil hypoteser.....	3
Opstil en model.....	4
HV-ord, tabellæsning og beregninger	5
Undersøg.....	6
Sammenlign synspunkter.....	7
Diskuter	9
Skriv et notat.....	10
Vurder.....	11

Hvad er skriftlig samfundsfag

Det er kun A-niveau elever der kan komme til eksamen i skriftlig samfundsfag. Opgaven består af en fællesdel, samt tre delopgaver. Du skal besvare *alle* fællesdelens opgaver, og skal derudover vælge en af delopgaverne til besvarelse.

Der er en lang række forskellige genrer indenfor skriftlig samfundsfag, som er beskrevet herunder.

Det er meget vigtigt, at du sætter dig godt ind i, hvilke krav der er til de enkelte opgavetyper.

I opgavens *fællesdel* er du begrænset af, at du kun må skrive 700 ord. Du bør derfor nøje overveje, hvordan du kan være mest muligt tydelig og klar.

I opgavens *delopgaver* er der ingen grænser for besvarelsens længde, og du bør derfor tænke på, hvordan du bedst muligt kan sammenskrive din opgave, så den

Redegør

En redegørelse er en struktureret gennemgang af et eller flere bilag (tekst, tabel, figur) styret af den problemstilling som angives i opgaveformuleringen. Du skal formidle loyalt og neutralt og vise, at du har en faglig forståelse af stoffet.

I redegørelsen skal du medtage alle de oplysninger fra det udleverede materiale (eller materiale som du selv har fundet), som kan bruges til at belyse det stillede spørgsmål. Modsat referatet er det altså ikke sikkert, at alle oplysninger i en tekst skal med i redegørelsen.

Spørgsmålet vil tit være formuleret i flertal (hvilke synspunkter, hvilke forklaringer). Derfor kan det være en god ide at strukturere redegørelsen som en række punkter (som nummereres) eller underafsnit (som forsynes med overskrifter).



En kort indledning

Lav et godt forarbejde. Læs bilagene et par gange, skriv stikord ned og læg derefter bilagene væk og svar på spørgsmålet ud fra dine stikord samt begreber/teori fra undervisningen.

Sikre dig at du svarer på det, du bliver bedt op.

Afrund med en kort konklusion



Du skal ikke lave et referat, hvor du blot gengiver hele indholdet af de pågældende bilag.

Du skal ikke tilføje din personlige holdning til de oplysninger, du viderebringer.

Du skal ikke fortabe dig i mulige forklaringer på, hvorfor folk mener, det de gør.

Spørgeordet redegørelse anvendes ikke til den skriftlige eksamen i samfundsfag på A niveau. Men du kan blive bedt om redegøre i større skriftlige opgaver som SRO og SRP samt til mundtlig eksamen på c-niveau.

Angiv og argumenter

Her er det vigtigt, at du gør dig klart, hvad det standpunkt er, du skal argumentere for eller imod og hvilke argumenter bilaget bruger.

Når du skal argumentere, er det selvfølgelig vigtigt, at du bruger begreber, teorier og din viden til at argumentere. Du skal ikke redegøre for de begreber, teorier eller viden, som du anvender, men holde fokus på at anvende dem.

Undgå formuleringer som: Jeg mener. Jeg synes..... Undgå tom snak, altså udsagn, der ikke siger noget nyt eller interessant, bare fordi du synes, det skal fylde noget. Det er vigtigere, at det, der står, er præcist.



Bliv klar på hvad det oprindelige synspunkt går ud på.

Find argumenter der støtter dette synspunkt.

Find argumenter der taler imod dette synspunkt.

Alle argumenter skal baseres på samfundsfaglig viden, begreber og teorier.

Slut af med en konklusion.



Undgå dine egne fagligt ubegrundede holdninger.

Brug ikke formuleringer som "jeg mener..." og "jeg synes..."

Undlad at redegøre for det modsatte standpunkt.

Opstil hypoteser

Hypoteserne skal stilles op i overskriftsform, og det er vigtigt, at der er det antal, der kræves i spørgsmålet. Hypoteserne skal underbygges af faglige begrundelser som fx begreber og teori.

Udarbejdelse af hypoteser kan som udgangspunkt have to synsvinkler. Der kan enten være tale om, at der skal opstilles hypoteser, der kan forklare nogle af de tendenser, der er vist i en tekst, tabel eller figur.

Eller der kan være tale om, at du skal udarbejde hypoteser om hvilke fremtidige konsekvenser, tendenserne i en given tekst, tabel eller figur kan have.

En god hypotese skal være på formen

(din iagttagelse) **FORDI** (forklaring på din iagttagelse) + faglig begrundelse.

eller

(uafhængig variabel) **FORKLARER** (afhængig variabel) + faglig begrundelse.



Start med en iagttagelse (i tabellen, figuren, teksten).

Bliv klar på om du skal finde forklaringer/årsager eller konsekvenser/resultater.

Formuler først hypotesen som en overskrift.

Skriv derefter den faglige begrundelse med brug af samfundsfaglig viden, begreber og teorier.

Lav det antal hypoteser som opgaven kræver.



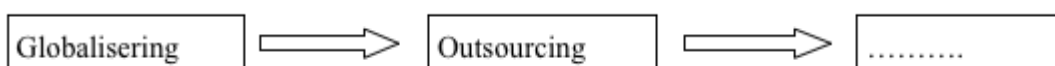
Undgå flere hypoteser med stort set samme indhold.

Undgå dine egne fagligt ubegrundede holdninger.

Opstil en model

Der kan endvidere blive stillet krav om, at du skal opstille en model over sammenhængene mellem variable. En model illustrerer nogle sammenhænge i en forenklet form, dvs. en forenkling af virkeligheden

Det kan fx være et kasse- eller pilediagram. En model kan ikke stå alene, men skal suppleres med nogle uddybende bemærkninger, hvor du forklarer og begrundede de viste sammenhænge. Typisk vil det være sådan, at du skal give en faglig begrundelse for de pile, som du har tegnet. Brug begreber, teori eller viden i dine faglige begrundelser. Det kunne være krav om at lave en model over, hvordan globaliseringen påvirker det danske arbejdsmarked. Så viser du altså ved hjælp af nogle kasser og pile, eller ved simple argumenter, hvilke sammenhænge der kan være mellem fx:



Overvej hvilke mulige sammenhænge der kan belyse det pågældende emne. Vælg hvilke sammenhænge der er mest relevante og præsenter dem i en model.

Under modellen skriver du nogle uddybende bemærkninger som forklarer og begrundede de sammenhænge du har vist i modellen.

Inddrag relevant samfundsfaglig viden, begreber og teorier.



Undgå dine egne fagligt ubegrundede holdninger.

Undgå alt for mange kasser og pile (Det skal ikke være et mindmap).

HV-ord, tabellæsning og beregninger

Spørgsmål i skriftlige opgaver kan indledes med traditionelle Hv- ord f.eks hvad og hvilke. Denne type af spørgsmål er koblet sammen med opgaver, hvor man skal bruge tabeller og lave beregninger.

Eksempler

- Hvad kan der fra tabel 1 udledes om udviklingen i det danske sygehusvæsen. Besvarelsen skal understøttes af beregninger, der tydeliggør udviklingen.
- Hvad kan der fra tabel udledes om udviklingen i udvalgte offentlige sektorer udgifter. Beregningen skal understøttes af beregninger, der tydeliggør udviklingen.
- Hvilke kulturelle mønstre kan udledes af tabel 1.

Her skal du skal ved brug af tabellæsning og beregninger kunne tydeliggøre udviklingstendenser eller faglige sammenhænge. Det betyder, at du ved at læse tendenser i tabellen, eller foretage beregninger, der tydeliggør tendenserne, kan sige noget om det faglige hv-spørgsmål.

Ved beregninger skal du ikke skrive alle udregningerne men skrive resultaterne i form af en ny tabel. Du kan evt. skabe yderligere overblik ved at fremstille resultaterne i et diagram, eller du kan direkte blive bedt om et diagram. Der kan også stilles opgaver, hvor en beregning kan trække op, selv om der ikke eksplicit bedes om en beregning.

Ud over at kunne fortage beregningerne er det helt centralt at kunne anvende tabeller og diagrammer til en faglig behandling af et spørgsmål.

Vær grundig i din analyse af tabellen.

Vær præcis i din sprogbrug – er det procent eller procentpoint?

Inddrag faglige begreber.

Det forventes at du kan lave indekstal, procentvis vækst, procentvis andel samt forholde dig til om en sammenhæng er signifikant ved brug af p-værdien fra en chi2 test. Ligeledes skal du forholde dig til koefficienterne og forklaringsgraden R2 for en lineær sammenhæng.



Gør dig grundige overvejelser omkring, hvilken type af beregning du skal vælge for at kunne se tendenserne eller sammenhænge.

Vær præcis i dit sprogbrug. Er det procent eller procentpoint.

Inddrag faglige begreber.



Pas på ikke at overfortolke. Du skal ikke læse ting ud af tabellerne, som tabellerne ikke siger noget om.

Tabeller/grafiske fremstillinger er gode til at sige noget om en tilstand, men kommer ikke i sig selv med forklaring.

Det er vigtigt at du ikke selv digter mulige forklaringer, for de tendenser du finder.

Undersøg

En undersøgelse er en faglig behandling af en problemstilling, som ofte er baseret på et eller flere bilag eller statistisk materiale. Undersøgelsen kan enten be- eller afkræfte et udsagn eller fremhæve hovedelementer i en problemstilling. Der er krav om en fokuseret faglig besvarelse med dokumentation for en udvikling eller en faglig sammenhæng. Dvs. du skal vise, hvordan du når frem til dine konklusioner.



Find først synspunkter/oplysninger i bilagene der kan bruges til at belyse problemstillingen.

Brug disse på tværs af bilagene til et svar på det stillede spørgsmål.

Henvis til hvor i bilagene du har fundet oplysningen/synspunktet.

Inddrag relevant samfundsfaglig viden, begreber og teorier.

Slut af med en konklusion.



Brug ikke bilagene i den rækkefølge de findes i materialet.

Bevarelsen må ikke blot være referater/sammenfatninger af bilagene.

Undgå dine egne fagligt ubegrundede holdninger.

Sammenlign synspunkter

I nogle opgaver kan du komme ud for at skulle sammenligne synspunkter i forskellige bilag. Her skal du vise evne til systematisk sammenstilling af forskelle og ligheder på centrale punkter i de bilag, der sammenlignes.

Kravet om at sammenligne bilag indebærer, at du skal gå et skridt videre end i en redegørelse, idet du nu skal undersøge i hvilken udtrækning bilagene er enige eller uenige.

Besvarelsen SKAL derfor indeholde formuleringer som

- bilagene er enige om
- bilagene er uenige om
- bilag 1 lægger stor vægt på ... og det beskæftiger bilag 2 sig overhovedet ikke med

En sammenligning vil oftest være af tre artikler, f.eks. "Sammenlign artikel A1, A2 og A3's syn på den økonomiske globalisering".

I en sammenligning skal du – Gå emnemæssigt frem på tværs af de tre artikler. Dvs. du skal ikke redegøre for hvad der står i de forskellige bilag et bilag ad gangen, men i stedet tage fat i et emne og behandle forskelle og ligheder for alle bilagene. Det er derfor en god ide, at inddrage alle artiklerne allerede i første afsnit af din besvarelse. Som forarbejde til en sammenligning kan det være en ide at lave en redegørelse for hver af artiklernes synspunkter og argumenter – men denne skal IKKE indgå i den endelige besvarelse.

Vær opmærksom på at du oftest bliver bedt om at sammenligne et bestemt emne. Du skal altså ikke sammenligne alt i bilagene.

Det gælder også for sammenligninger, at du ikke skal viderebringe din personlige holdning til problemstillingen eller komme med mulige forklaringer på, at folk mener som de gør.



Find først synspunkter/oplysninger i bilagene der kan bruges til at belyse problemstillingen.

Find nogle emner der behandles af disse synspunkter/oplysninger (se skemaet nedenfor).

Skriv besvarelsen som en sammenligning af synspunkter/oplysninger på tværs af bilagene for hvert af disse emner (som i skemaet nedenfor).

Inddrag relevant samfundsfaglig viden, begreber og teorier.

Slut af med en konklusion.



Brug ikke bilagene i den rækkefølge de findes i materialet.

Besvarelsen må ikke blot være referater/sammenfatninger af bilagene.

Undgå dine egne fagligt ubegrundede holdninger.

Undgå lommefilosofiske forklaringer på folks/bilagernes synspunkter.

Skematisk kan arbejdet med besvarelsen organiseres på denne måde. Du må dog ikke bringe skemaet direkte ind i opgaven. Det skal alene anvendes i forberedelsen.

	Bilag A	Bilag B	Bilag C
Emne 1			
Emne 2			
Emne 3			

Diskuter

Når der står "diskuter" er den umiddelbare reaktion ofte "med hvem skal jeg diskutere?". Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at det at diskutere har en ganske særlig betydning i samfundsfag, nemlig at se en sag fra flere sider.

"At diskutere" handler om at se sagen fra flere sider. Dvs. at du skal opstille forskellige forklaringer, der er uenige med hinanden. Alternativt kan det være en fremstilling fordele og ulemper ved en bestemt handling.

En god huskeregel er, at der skal være formuleringer som "på den ene side ... men på den anden side...". Du skal uddybe fagligt hvori forskellene består, fx hvilket teoretisk udgangspunkt har de forskellige forklaringer, eller hvilke begreber kan der bruges til at belyse fordele og ulemper.

Det kan f.eks. bestå i at du først giver en liberalistisk og derefter en socialistisk forklaring. Det er vigtigt at du giver plads til begge forklaringer. Dernæst skal du begrunde hvordan disse forskellige forklaringer argumenterer, dvs. hvad der gør disse forklaringer forskellige?

Det er også vigtigt at være opmærksom på to forskellige formuleringer af spørgsmålet:

- "Diskuter på grundlag af bilagene..." betyder, at du skal holde dig til de argumenter, du kan finde i de bilag der følger med opgaven.
- "Diskuter med udgangspunkt i bilagene..." betyder, at du skal starte med de argumenter, som du kan finde i opgavens bilag, men derefter skal du inddrage andre synspunkter, som du typisk finder i det materiale klassen har brugt i arbejdet med emnet.

Du skal afslutte diskussionen med en konklusion, der besvarer opgavespørgsmålet. Svaret i diskussioner er ofte flertydigt, og afhænger af hvilken ideologi man har, eller hvilken teori man tror mest på. Derfor vil svaret ofte trække på flere af de forklaringer du har givet, og svaret vil ofte have form af en opsummering af de forskellige forklarings hovedpointer.



Tjek hvilke krav opgaven stiller til brug af bilagene.

Lav to eller flere forklaringer. Gerne på formen 'For det første...., for det andet....,for det tredje... ' eller 'På den ene side,på den anden side...'

Forklar hvordan og hvorfor forklaringerne er forskellige. Her skal indgå teori og begreber!

Lav en konklusion



Du skal ikke redegøre for bilag

Du skal ikke komme med din egen holdning eller subjektive argumenter

Komme med påstande uden belæg

Skriv et notat

Det særlige ved et notat er, at det har en konkret modtager, som du skal klæde på til at tage en beslutning om et specifikt spørgsmål. Opgaven vil altså indeholde både problemstillingen og modtager/afsender. Man kalder også et notat for en handlingsorienteret anbefaling. Dvs. at du skal anbefale hvilken handling, der er at fortrække ud fra en faglig underbygning af muligheder og begrænsninger.

- Dit notat skal indeholde en eller flere strategier
- For hver strategi skal du skrive en argumentation
- Afslutningsvis skal du skrive en konklusion

Et eksempel på et notat kunne være:

Du er økonomisk rådgiver for finansministeren. Skriv et notat, der indeholder en begrundet strategi for, hvordan finansministeren skal håndtere den nuværende økonomiske situation.

Som økonomisk rådgiver kan du f.eks. tage udgangspunkt i en keynesiansk eller en monetaristisk strategi. For hver strategi skal du argumentere fagligt for f.eks. fordele og ulemper ved løsningsforslaget, eller skelne mellem konsekvenser på kort og på lang sigt.

Man kunne også forestille sig at du som spindoktor, skriver to løsningsforslag, hvor du beskriver konsekvenserne af at henvende sig til forskellige vælgergrupper med inddragelse af teori og begreber. Som spindoktor vil du selvfølgelig også skitsere kendte modargumenter og en del af notatet kan indeholde svar herpå.

Afslutningsvis skal du skrive en *konklusion*, der skal indeholde en velbegrundet anbefaling af en bestemt strategi eller løsningsforslag. Her skal du bruge samfundsfag til at argumentere for en bestemt strategi eller løsning.



Du skal skrive besvarelsen som en bestemt afsender til en bestemt modtager, dvs. at du skal leve dig ind i rolle som f.eks. økonomisk rådgiver for finansministeren, og skrive som om du skrev til finansministeren.

Lav en indledning hvor du skitserer problemet

Argumentationen skal være faglig. Det er vigtigt at du bruger samfundsfaglig viden og begreber i din argumentation for hver strategi eller løsningsmulighed.

Lav en konklusion med en anbefaling



Personlige underbyggede holdninger skal ikke med

Forhold dig neutralt og objektivt til emnet og modtageren

Vurder

En vurdering er at tage stilling til om en problemstilling er relevant eller en påstand er holdbar. Vurderingen skal bygge på faglige begreber og teori.

I en vurdering er diskussionsniveauet indeholdt. Det vil sige, at du skal gøre alt det, der står i diskussionsafsnittet, inden du kan lave vurderingen!

Derudover skal vurderingen indeholde en sammenfatning, som indeholder en personlig stillingtagen baseret på en faglig afvejning af argumenter og synspunkters holdbarhed.



Læs under diskussion, hvad der er af krav til en sådan
Sammenfatningen skal være på baggrund af diskussion og den faglige undersøgelse
Sammenfatningen skal være faglig og velunderbygget



Sammenfatningen er IKKE en personlig normativ holdningspræget stillingtagen
Du må ikke komme med uunderbyggede påstande uden fagligt belæg